

16 באוגוסט 2020

לקי"י, כ"ו באב תש"ף

לכל מאן דבעי

הנדון – ערכו המחקרי של הספר:
מלאך ה': מתולדות חייו של רבינו ישראל עזירי,
קונטרס "יהדות תימן, פאר קהילות ישראל",
בני ברק תש"ף.

המחבר: הרב עמרם עוזירי

נתבקשתי לכתוב חוות דעת על חיבורו הנזכר של הרב עמרם עוזירי, ואני עושה זאת ברצון. לקמן אכתוב סקירה על החיבור, וכן אעמוד על ערכו המדעי.

החיבור נחלק לשני חלקים. החלק הראשון עוסק בעיקר בדמותו של הרב ישראל עזירי זצ"ל, והחלק שני עוסק במסורת התלמוד של יהודי תימן אשכנז וספרד.

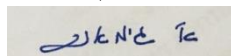
בחלק הראשון מוצג מחקר הבנוי ממידע רב של ראיונות ושברי מידע שבכתובים, על אחד מגדולי חכמי תימן במאה העשרים הרב ישראל עזירי. בעמל רב של חקירה ועבודה רבת שנים הכוללת תיעוד של זקני תורה רבים, האיר המחבר את דמות דיוקנו של סבו הרב ישראל שהיה תל פיות לקהילות רבות במרכז תימן, וכן היה מפורסם ונערץ גם על חכמי עיר הבירה צנעא. הרב ישראל עזירי, הוא דמות רבנית ומנהיגותית ייחודית, מרתקת ורבת פעלים, שהלך לעולמו בשיא פועלו בהיותו כבן 42 שנה. בחלק זה של החיבור שילב המחבר והאיר פרקים חשובים בתולדותיה של יהדות תימן תוך בחינה של החומר שנכתב על התקופה. כך למשל, הוא האיר את שורש המחלוקת הגדולה שהייתה בתימן בשליש הראשון של המאה העשרים, בין מחנה הדרדעים למחנה העיקשים על תקפותה של תורת הקבלה, והוא מגלה תוך הוכחות ברורות, שהפערים בין גדולי התורה בין שני המחנות לא היו גדולים כפי שאחרים הציגו זאת במחקריהם.

בחלק השני מציג המחבר מחקר מעמיק על מסורת התלמוד בתימן ובאירופה. חלק זה נחלק לשני מאמרים. הראשון עוסק בנאמנות לתלמוד בתימן כספר המרכזי והמחייב של ההלכה היהודית, בניגוד לקהילות אחרות בעולם. המאמר מרתק ומבוסס על פי מקורות רבים ביניהם מחקריהם של גדולי החוקרים כגון פרופ' ישראל תא שמע ופרופ' אברהם גרוסמן, והוא מפתיע בממצאיו, כי דווקא קהילות אירופה המפורסמות סבלו במשך שנים רבות מהיעדר לימוד בתלמוד. במאמר השני מגלה המחבר, כי ביחס למספרם, כמות לומדי התורה והתלמוד בתימן הייתה גבוהה יותר בכמותם מקהילות אשכנז וספרד. זו הפעם הראשונה שנעשית השוואה היסטורית בין מצב לימוד התורה והתלמוד בתימן, לבין מצב לימודם באשכנז ובספרד.

לכל אורך הספר מציג המחבר תובנות רבות מהליכותיה ומאורחות חייה של יהדות תימן. ניכר כי המחבר העלה את דבריו תוך עיון רב מנקודת מבטם והשקפתם העצמאית של עולי תימן, השונה מהשקפת המגזרים האחרים בהם התחנכו בחברה הישראלית (חרדית, דתית, חילונית). המחבר נשען בכתובתו על מסורת אבותיו והשקפתם, שאותה הוא מעריך, והוא כתב את דבריו בצורה חדה וברורה. הספר גדוש באירועים הנחשפים כאן לראשונה, והם מוארים על ידי המחבר מתוך ידע רב והבנה מעמיקה.

בסיכום דבריי ניתן לומר, שזוויות המחקר המגוונות של הרב עמרם עוזירי כפי שעולים מספרו זה, מוכיחים את יכולתו המחקרית הראויה, ואני מאחל לו שימשיך לעשות חייל בשדה המחקר.

בברכה,

פרופ' אהרן גימאני
המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו
אוניברסיטת בר-אילן